Näkövammaisten Keskusliitto ry
Toimitusjohtaja Pentti Lappalainen

Näkövammaisten palvelu- toimintakeskus
Iiriksen peruskiven muuraus 10.9.2002

Julkaisuvapaa ti 10.9. klo 15.30

Näkövammaisten palvelu- ja toimintakeskus Iiriksen alkuhistorian voitaneen katsoa alkaneen niistä toimitilatarpeiden ratkaisuyrityksistä, joita Näkövammaisten Keskusliitolla oli jo 10 vuotta sitten. Hyvin merkittävän vaiheen muodosti Näkövammaisten Keskusliiton ja opetusministeriön alaisen Celia - Näkövammaisten kirjaston yhteinen suunnitelma sijoittua Elimäenkadulla vapaana olleeseen valtion omistamaan kiinteistöön ja sen vieressä olevalle vapaalle tontille suunniteltuun rakennukseen.

Vaikka Elimäenkatu-ratkaisuyritys ei onnistunut, se sai kuitenkin meidät eri osapuolet oivaltamaan yhteishankkeen tarkoituksenmukaisuuden näkövammaisten palvelujen käyttäjien ja keskukseen sijoittuvien toimintayksiköiden kannalta. Näkövammaisille on tärkeätä, että he voivat niin sanotusti saman katon alta löytää mahdollisimman paljon niitä palveluja ja toimintoja, joita tarvitsevat. Yhteinen hanke mahdollistaa myös tehokkaan toimitilojen ja henkilöstön käytön sekä eri yksiköiden välisen yhteistyön. Kaikella tällä on varsin huomattava merkitys myös taloudellisesti niin investoinnin kuin käyttötaloudenkin osalta.

Tämä kuvaamani oivallus yhteishankkeesta johti myös siihen, että kiinteistöyhtiön osakkaiksi tulivat Näkövammaisten Keskusliiton lisäksi Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset ry, Fysioterapia-alan Näkövammaiset ry ja Näkövammaisten Kulttuuripalvelu ry. Kirjaston osalta päädyttiin ratkaisuun, jonka mukaan liitto rakentaa kirjaston tarvitsemat tilat omistukseensa ja vuokraa ne kirjastolle, huomioon ottaen vuokrassa luonnollisesti Raha-automaattiyhdistykseltä saadun avustuksen. Suomen Kuurosokeat ry teki viime vuonna päätöksen tulla myös tämän kiinteistön vuokralaiseksi. Taloon on varattu toimitiloja myös Näkövammaisten Keskusliiton pienille jäsenyhdistyksille. Näin kiinteistöön tulee muodostumaan varsin monipuolinen ja ainutlaatuinen palvelujen kokonaisuus.

Liitto käynnisti vuonna 1998 Helsingin kaupungin kanssa neuvottelut keskuksen tontista. Tontin löytäminen ei ollut aivan helppo tehtävä, koska tontille asetettiin varsin suuret vaatimukset. Näkövammaisten kannalta on tärkeää erittäin helppo saavutettavuus, tontin tuli sijaita alueella, jonne on hyvät liikenneyhteydet. Kuntoutusasiakkaille ympäristön tulee tarjota mahdollisuus omatoimiseen liikkumiseen ja sen harjoitteluun rauhallisessa, turvallisessa ympäristössä, mutta toisaalta taas mahdollisuuden harjoitella liikkumista ohjaajan avustuksella kaupunkimaisessa ympäristössä. Nämä vaatimukset tämä tontti meidän mielestämme täyttää yllättävän hyvin, sillä tuo rauhallinen alue löytyy tämän tontin lounaispuolelta siirtolapuutarha-alueelta ja poluilta aina meren rantaan saakka. Toisaalta Itäväylän koillispuolella ja itäpuolella on tyypillistä kaupunkimaista ympäristöä ja jopa suuri kauppakeskus.

Uusi tontti tyydytti eri osapuolia, myös päärahoittajaa Raha-automaattiyhdistystä. Ongelmattomaksi tämä hankkeen polku ei vielä kuitenkaan muodostunut. Itäväylältä Marjaniementielle johtava ramppi todettiin heikkokuntoiseksi ja sen uusiminen oli välttämätöntä. Siitä tuli yksi lisäviivästys hankkeemme toteuttamiselle. Kun uusi ramppi

rakennettiin ehdotuksen mukaisesti lähemmäksi Itäväylää, saatiin tontille syvyyttä hiukan enemmän kuin mitä alunperin oli. Uuden rampin rakentamisella oli sekä haittansa että hyötynsä.

Ensimmäinen maininta RAY-avustuksesta tälle hankkeelle otettiin vuoden 1997 ohjeelliseen avustussuunnitelmaan ja ensimmäinen avustuserä myönnettiin vuonna 1999.

Tontti- ja rahoituskysymyksen ratkettua käynnistettiin arkkitehtikilpailu, jonka tuloksena rakennushankkeen pääsuunnittelijaksi valittiin arkkitehti, professori Rainer Mahlamäki ja suunnittelutoimistoksi Arkkitehtitoimisto Lahdelma & Mahlamäki Oy. Hyvin monen asiantuntijan mukaan suunnittelutehtävä on ollut poikkeuksellisen vaativa. Rakennuttajan tavoite on saada toimitalosta vammaisten tarpeet erittäin hyvin huomioon ottava niin näkövammaisten, kuurosokeiden kuin myös liikunta- ja monivammaisten osalta. Toiseksi, kiinteistö tulee sisältämään hyvin erilaisia, toiminnoiltaan toisistaan poikkeavia toimintayksiköitä. Talosta ei löydy kahta samanlaista kerrosta. Palkintolautakunnassa ollut SAFA:n edustaja arkkitehti Mikko Heikkinen totesi "Näkövammaisten palvelu- ja toimintakeskushanke on monessa mielessä haastavin suunnittelutehtävä, mikä tulee mieleen".

Suomessa vammaisjärjestöt, erityisesti Invalidiliitto ja Näkövammaisten Keskusliitto, ovat olleet erittäin aktiivisia tutkimaan ja kehittämään vammaisten kannalta toimivia ratkaisuja aina 1960-luvulta alkaen, ja niiden toimesta on myös julkaistu useita ohjekirjoja, jotka ovat myös vaikuttaneet virallisen normiston syntymiseen. Näkövammaisten oma osuus on ollut myös tämän hankkeen suunnittelussa hyvin merkittävä. He ovat tehneet suunnittelijoille ymmärrettäväksi niitä vaatimuksia, joita näkövammaisilla on, ja myöskin arvioineet ja testanneet erilaisia suunnitteluratkaisuja. Laajalla, monipuolisella yhteistyöllä ja suunnittelijoiden valmiudella kuunnella erilaisia näkökohtia ja etsiä ratkaisuja on mielestäni päästy vammaisten ja toimintojen kannalta toimiviin ratkaisuihin. Niiden konkreettista toteutumista odotamme suurella mielenkiinnolla.

Suunnittelun rinnalla on tapahtunut tontin kaavoitus, joka on edellyttänyt kiinteätä yhteistyötä kaavoittajan ja suunnittelijoiden välillä. Erittäin tyytyväisiä olemme myös siitä, että Helsingin kaupunki on liikenne-, katu- ym. ympäristösuunnittelun osalta, valaistusjärjestelyjä myöten, ollut valmis liittomme asiantuntijoiden kanssa suunnittelemaan palvelukeskuksen ympäristöä mahdollisimman hyvin vammaisille sopivaksi.

Näin tästä rakennuksesta ja ympäristöratkaisuista tulee muodostumaan ainutlaatuinen rakennus- ja yhdyskuntasuunnittelun kohde, joka tulee herättämään myös suurta kansainvälistä mielenkiintoa ja itse asiassa on jo herättänytkin.

Viime talvena pääsimme siihen pitkään odotettuun tilanteeseen, jossa saatoimme käynnistää rakennushankkeen urakkakilpailut ja lopulta myöskin valita urakoitsijat. Pääurakoitsijaksi on valittu NCC Finland Oy. Hankkeessa mukana olevien eri tahojen, suunnittelijoiden ja rakentajien määrä on luettelonakin niin pitkä, ettei tässä yhteydessä ole mahdollista mainita kaikkien nimiä. Tästä syystä meillä on täällä jaossa hanketta koskeva esite ja siihen liitettynä luettelo suunnittelijoista ja toteuttajista.

Samalla tavalla pitkä luettelo syntyy kaikista niistä tahoista, joille meidän näkövammaisjärjestön edustajien on aiheellista esittää mitä lämpimin kiitoksemme tuesta,

jota olemme saaneet. Tietysti hankkeella on ollut myös vastustajansa, jopa kampittajansa, mutta tukijoiden panos on ollut suurempi, muutoin emme olisi peruskiveä muuraamassa. Valtiovallan osuus on ollut erittäin merkittävä. Hyvin alkuvaiheessa kolme ministeriötä - opetusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö - tulivat vahvasti hankkeen taakse. Ilman Raha-automaattiyhdistyksen rahoitusta tätä hanketta ei olisi. RAY:n vastuulla on muutoinkin monien keskeisten näkövammaispalvelujen rahoitus.

Helsingin kaupungin osuus on myös erittäin merkittävä. Tontti- ja kaavoitusasioiden lisäksi kaupungin virkamiehet ja luottamuselimet ovat hoitaneet asiallisesti ja meitä tyydyttävästi kaikki ne käsittelyvaiheet, jotka tällaiseen hankkeeseen liittyvät. Kiitollisuutta tunnemme luonnollisesti kaikkia niitä lähipiirejä kohtaan, joihin luen meidän oman liittomme jäsenet, toimihenkilöt, suunnittelijat ja rakentajat.